

HELSETILSYNET
tilsyn med sosial og helse

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep

0030 OSLO

DERES REF. / YOUR REF:

VÅR REF. / OUR REF:
2009/509 II JK

DATO: / DATE:

20 . august 2009

Høring - smittevern i fengslene

Vi viser til Helse- og omsorgsdepartementets brev hvor det bes om en uttalelse til Helsedirektoratets anbefalinger om sterile sprøyter og spisser i fengsler, innen den 20. august 2009.

Statens helsetilsyn har lest rapporten *Tilgjengelighet i norske fengsler til sterile sprøyter og spisser for injiserende rusmiddelavhengige – forslag til en ny tilnærming* med stor interesse. Helsetilsynet har ikke tilsynserfaringer som gir grunnlag for synspunkter på rapporten og Helsedirektoratets anbefalinger. Vi ønsker likevel som tilsynsmyndighet å fremheve betydningen av smittevern når det gjelder injiserende misbrukere som er innsatt i norske fengsler.

Forebygging av smittsomme sykdommer knyttet til ulovlige handlinger er ikke et nytt dilemma for helsetjenesten. Allerede i 1974 ble sterile sprøyter og spisser lovlig salgsvare i norske apotek med det formål å bidra til å redusere forekomsten av hepatitt B blant narkotikamisbrukere som injiserte. Hiv-epidemien har nasjonalt og globalt gitt betydelig lærdom om sammenhengen mellom det å sikre rent brukerstyr og utbredelsen av injiserende misbruk. Den forskningsbaserte litteraturen er utvetydig, tilgjengelighet på rent brukerstyr er ikke noe sted vist å føre til øket bruk av illegale narkotiske stoff. Dette entydige funnet gjelder også der det er gjort studier av utdeling av sprøyter og spisser i fengsler.

Det er ikke heller noe som tyder på at rusmisbrukere, eller offentligheten for øvrig, oppfatter tilgangen på rent brukerstyr som en legalisering av det å bruke illegale narkotiske stoff. Programmer og prosjekter som deler ut sprøyter har derimot vist seg effektive også når det gjelder å etablere kontakt med, og bistå, misbrukere til å redusere sitt misbruk og bedre sin livskvalitet.

Internasjonalt foreligger det klare funn, og anbefalinger, når det gjelder forebygging av smitte ved deling av urene sprøyter i fengsler. Vi viser her til de samme kilder som er brukt i rapporten, og legger særlig vekt på WHO's konklusjoner og anbefalinger, ikke minst til dokumentet *Interventions to address HIV in prisons – needle and*

syringe programmes and decontamination strategies, WHO, UNODC og UNAIDS 2007.

Etter Statens helsetilsyns vurdering er det således godt grunnlag for å følge de anbefaling rapporten legger grunnlaget for og som Helsedirektoratet gir i sitt brev til HOD av 2. februar 2009, med ett forbehold. Vi har forsøkt å finne litteratur som beskriver studier eller som vurderer bruken av selvdestruerende utstyr opp mot alminnelig engangsutstyr. Vi kan ha oversett viktige studier, men den litteraturen som ligger til grunn for WHO og FN-systemets anbefalinger nevner ikke selvdestruerende sprøyter og spisser. Rapporten drøfter ikke formålet med at utstyret skal være selvdestruerende. Det er heller ikke beskrevet erfaringer fra prosjekter som har anvendt slikt utstyr.

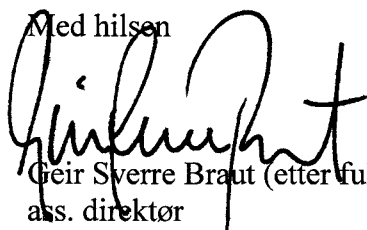
Spørsmålet om selvdestruerende utstyr ble i Norge vurdert tidlig i hiv-epidemien og lagt bort med i hovedsak to begrunnelser – den ene at slikt utstyr kan øke smittefare i noen situasjoner. Hvis det oppstår en situasjon hvor det kun er en sprøyte tilgjengelig vil en selvdestruerende sprøyte ikke kunne rengjøres før gjenbruk. Rengjøring er langt fra noen tilfredsstillende metode for forebygging, men litteraturen anbefaler fortsatt at klorid gjøres tilgjengelig i fengsler for rengjøring, som et tillegg til sprøyteutdeling.

Den andre begrunnelsen er knyttet til hvilke sprøyter misbrukere foretrekker. For at et sprøyteutdelingsprosjekt skal ha effekt er det blant annet avgjørende at sprøytene faktisk brukes og derfor at valg av sprøyte type bygger på kunnskap om brukernes preferanser. På nittitallet var det ikke interesse for denne typen sprøyter blant misbrukerne i Norge.

Statens helsetilsyn har ikke kunnskap om dagens bilde når det gjelder ulike typer sprøyter og spisser. Når det imidlertid i rapporten og fra Helsedirektoratet anbefales så entydig å bruke selvdestruerende utstyr i fengsler ville vi forventet en drøfting av de ulike aspektene ved det å dele ut denne typen utstyr. Vi vil anbefale at før det treffes en beslutning om å introdusere nye typer utstyr bør det gjøres en innhenting og vurdering av internasjonale studier om dette. Videre bør temaet drøftes med brukergruppen i og utenfor fengsler slik at det sikres at et viktig smitteverntiltak får mulighet til å fungere etter hensikten, eventuelt bør det gjennomføres en pilotstudie i et begrenset antall fengsler.

De øvrige foreslåtte rammer rundt dette smitteforebyggende tiltaket virker hensiktsmessige og velbegrunnede, vi vil spesielt fremheve betydningen av evaluering og forskning knyttet til dette. Både nasjonalt og internasjonalt er det behov for gode studier som kan gi ytterligere kunnskap om det å bistå mennesker med å redusere sin utsatthet for hivinfeksjon.

Med hilsen

Geir Sverre Braut (etter fullmakt)
ass. direktør

Jo Kittelsen
seniorrådgiver